

MESEC SPOMINA

SPOMINSKA PROSLAVA *v čast žrtvam vojne in komunistične revolucije na Slovenskem*

Vsako leto meseca junija pohitijo naše misli v domovino Slovenijo. Duh blodi po skritih globelih, v temnih gozdovih, zapuščenih rudnikih. Spominjamo se naših junakov - domobrancev, ki so padli za svobodo slovenskega naroda, ki so bili pobiti od bratomorne roke. Sedaj prepadeni strmimo v njihove posmrtnostne ostanke; še vedno niso bili deležni krščanskega pogreba.

V Buenos Airesu imamo Slovenci spominske proslave v Slovenski hiši in po Domovih. Zedinjena Slovenija se je letos poklonila našim žrtvam v nedeljo, 1. junija 2025 pod geslom: »Jaz sem srečen, da sem smel biti vsejano zrno.« (Zorko Simčič).

V slovenski cerkvi Marije Pomagaj je za vse žrtve vojne in revolucije daroval sveto mašo nadškof msgr. Andrej Stanovnik; somaševala sta delegat g. Franci Cukjati in g. Robert Brest. Posamezne dele sv. maše je napovedoval Štefan Godec. Berili sta brala Bine Magister ter inž. Jure Komar, psalme pa ga. Truden Regina. Prošnje je prebrala Marjana Lazar. Darove sta prinesla Janez Kržišnik in Ani Kržišnik. Oltar je okrasila Paula Petek. Vsi sodelujoči pri sveti maši so potomci domobrancev. Pri maši je prekrasno prepeval Mešani pevski zbor San Justo; vodi ga Diego Pérez, ki je petje tudi spremljal na harmoniju.

Gospod nadškof msgr. Andrej Stanovnik je ob prazniku Gospodovega vnebohoda podal

tele misli: »Zakaj gledate v nebese? Ta Jezus, ki je bil vzeti od vas, bo prišel tako, kot ste ga videli oditi«. Jezus jih je učil o semenu, ki pade v zemljo in umre ter da življenje v izobilju. To nas spominja na naše žrtve, ki so dali svoja življenja za obrambo najsvetejših vrednot ljudstva: resnica, svoboda, pravičnost in ljubezen. Blaženi Lojze Grozde izraža svoje zaupanje v Boga: »O srce, mirno bodi! Kajti Bog živi večno.« Ob drugi priložnosti je zapisal: »Če pa zvezd ne bo, luč prižgem si sam. Moram jo in znam z Božjo pomočjo«.

»Sveto Jubilejno Leto nam odpira vrata upanja. To so vrata Božjega odpuščanja in odrešenja, moči, sprave in ljubezni. Ne pustimo se premagati zlu, ampak premagajmo zlo z dobrim.« »Naj nam bo na tej poti ob strani naša ljuba Mati Marija Pomagaj!«

Iz cerkve smo se pomaknili na dvorišče pred spomenik padlim. Venec rdečih nageljnov povezan s slovenskim trakom sta položila predsednik Zedinjene Slovenije inž. Jure Komar in predsednik Mladinskih organizacij Niko Oblak. Za častno stražo pri polaganju sta bila še preživeta domobranca Slavko Truden in Dušan Pipp. Molitve za rajne sta opravila škof msgr. Andrej Stanovnik in delegat g. Franci Cukjati. Potem so blagoslovili spominsko ploščo ob osemdesetletnici izseljenstva in nato še zemljo iz Kočevskega Roga. V sončno jesensko jutro se je zaslišal glas trobente,

ki je pozivala k molku. Pretreslo nas je kot klic na zadnji marš, kot misel pred napadom, pred smrtjo? Nato smo vsi skupaj zapeli pesem, »Mi legionarji, mi domobranci, mi se borimo za svojo zemljo ...«

V dvorani škofa Rožmana smo najprej poslušali spominski govor Toneta Mizerita, ki ga objavljamo posebej.

Sledila je akademija v izvedbi članov Slovenskega doma Carapachay. Prizor se dogaja v preprosti hiši slovenskih potomcev v Argentini. Nastopajo tri generacije: mlada sestra in brat, oče in stari oče. Sestra Mikaela in brat Boštjan se pogovarjata o težkih časih, ki jih doživlja svet, o vojni med Rusijo in Ukrajino, o žrtvah vojakov in civilnih prebivalcev in o milijonih ljudi, ki so zaradi vojne zapustili rodno zemljo. Takrat pride oče Lojze in vpraša zakaj sta tako resna. Mikaela pove o čem sta govorilo in oče jima svetuje naj prebere pesem Franceta Papeža »Novi svet«. Pesnik se spominja, da ga je vihar odnesel na novo zemljo, na drugo stran Atlantika. Spominja se večerov v domovini in sanja o svoji vasi, o poljski poti, o drevesih in ljudeh, o materi. Izgubil je celo njeno sliko, sedaj jo nosi samo še v srcu.

V hišo pride stari oče Janez. Povejo mu, da se pogovarjajo o težkih časih. Stari oče pripoveduje, kako je bilo pred osemdesetimi leti. Pripluli so v pristanišče, niso znali jezika, vendar niso nikoli zatajili svojega rodu, niti svoje domovine. Potem Boštjan prebere pesem Ivana Korošca »Naš - vseh mrtvih dan«, kjer poje o pobitih, ki ležijo brez groba, brez imena. »Vse je zasuto, vse trohni, pod osamljenim križem trohnijski kostik«.

Nato prebere še pesem Branka Rebozova - »Vrnitev«. Domača hiša je zapuščena in razbita. Išče sosedo, mu umrla mati, kot bi mu umrl oče.

Naslednjo pesem Zorka Simčiča prebere Mikaela »Vrnjeni v maju govori Bogu,« Kdo

je sejalec, kdo je žanjec, kdo gospodar, kdo reže kruh, deli ga svojim in konča: »Jaz srečen sem, da smel sem biti vsejano zrno«.

Oglasi se stari oče Janez, ki pravi, da se moramo spomniti vseh Slovencev, žrtv revolucije in za spravo prosimo Gospoda in posebej še za nedolžne. Pove, da on vsak mesec junij prižge svečko.

Zadnja pesem Toneta Rodeta govori o kesanju, da potoki krvi niso bili zaman, vse je šlo v večnost, ki v šepetu Očetu plapolja.

Slišali smo domobrantsko godbo: Vsi so prihajali ...

Avtor in režiser prizora je bil Damijan Ahlin. Nastopili so Mikaela Hanžje, Boštjan Hanžje, Frido Klemen in Martin Jeretina.

Besedilo poezij: France Papež, Ivan Korošec, Branko Rebozov, Zorko Simčič in Tone Rode. Ozvočenje in luči: Aleksander Šuc.

Ganjeni smo na koncu zapeli pesem Moja domovina. »... zadnja kaplja mojega srca, to je moja domovina.«

Metka Mizerit

Foto: Matjaž Godec

ZA BOGA, NAROD IN DOMOVINO

Govor Toneta Mizerita na spominski proslavi v nedeljo, 1. junija; v Slovenski hiši v Buenos Airesu.

Dragi rojaki!

Osemdeset let poteka od največje tragedije slovenskega naroda. Ista obletnica je, odkar so naši predniki zapustili domovino in stopili na pot begunstva in nato izseljenstva. S krvjo je bilo zapisano leto 1945. Vsa slovenska narodna vojska, izdana in prodana, je končala na Teharjah, v Kočevskih jamah, v rovih kot svete Barbare ... Pa tudi civilisti, žene, dekleta, otroci ... A naš spomin, naše občudovanje, naša hvaležnost jih ohranja v dušah. Nismo jih, in jih ne bomo pozabili. In iz roda v rod bomo gojili njihove vrednote: »mati, domovina, Bog«. A prav zato moramo poznati zgodovino.

Naša tragedija se je pravzaprav začela z drugo svetovno vojno. 23. avgusta 1939 sta Nemčija (Hitler) in Sovjetska zveza (Stalin) sklenili vojaško in gospodarsko zvezo. Takoj nato je

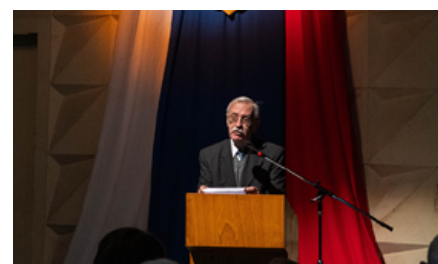
Nemčija 1. septembra napadla Poljsko, ki se je junaško branila, a je zaman čakala pomoči od Anglije in Francije. Nemčija si je prilastila večji del ozemlja. 17. septembra so Nemci zasedli Varšavo. Tedaj je tudi Rusija vdrla na Poljsko. Začela se je druga svetovna vojna.

Nemci so napadli Francijo in 14. junija 1940 vkorakali v Pariz. V vojno je vstopila tudi Mussolinijeva Italija. Od Jugoslavije so Nemci zahtevali naj pristopi k trojemu paktu. Sredi tistega hudega časa je umrl dr. Anton Korošec, ki je skušal Jugoslavijo ohraniti nevtralnno. Regent knez Pavel je, pod pritiskom, 25. marca 1941 podpisal pakt za prost prehod nemških čet čez jugoslovansko ozemlje. Dva dni pozneje, 27. marca 1941, je v Beogradu izbruhnil upor. »Bolje rat nego pakt« (bolje vojna, kot pakt) je bilo geslo upornikov. 6. aprila je Nemčija, brez vojne napovedi, napadla Jugoslavijo, ki na vojno ni bila pripravljena. V desetih dneh so Jugoslavijo zasedli

Nemci. Trojno zlo je značilno za tiste čase: nacizem, fašizem in komunizem. Slovenija je trpela vse tri.

V noči s 26. na 27. april 1941 so se v vili književnika Josipa Vidmarja, v Rožni dolini, sestale skupine, ki so že pred okupacijo sodelovale v Društvu prijateljev Sovjetske zveze. Ta sestanek je sklicala Komunistična partija Slovenije. Kaj so na sestanku govorili, ni povsem jasno, saj dokumenti s tega sestanka ne obstajajo (kar je skoraj neverjetno), izjave posameznih udeležencev pa si nasprotujejo. Nekateri pravijo, da so se dogovorili o pripravi na oborožen odpor proti imperializmu, drugi pa trdijo, da se o tem niso pogovarjali. V spomin na ta dogodek je bil potem, že v komunistični Sloveniji, 27. april oklican kot dan upora proti okupatorju.

A dejansko se je na tistem sestanku organizirala »Protiimperialistična Fronta (PIF), ki je vodila v sodelovanje z nemškim okupatorjem.

Med »imperialistične države« pa so prištevali Veliko Britanijo in Francijo. Tako se lahko povzame iz letakov, ki so se pojavljali v mestih in podežlju, saj je celo pisalo, da je »škoda vsakega slovenskega življenja«.

A tri mesece po napadu na Jugoslavijo, 22. junija 1941, je Nemčija napadla svojo zaveznico Sovjetsko Zvezo. Tedaj je Stalin popustil v svojem terorju. V prvem nagovoru je ljudi ogovoril, ne z nazivom »tovariši«, ampak »bratje in sestre«. Dovolil je verske obrede in

- Nadaljuje na 2. strani

MESEC SPOMINA

ZA BOGA, NAROD IN DOMOVINO

- Iz 1. strani
častnikom vrnil privilegije in časti. Poleg tega je pozval komuniste v sovražnem taboru in v zasedenih državah, naj pomagajo prvi državi socializma.

Po napadu Nemčije na Sovjetsko zvezo so slovenski komunisti prenehali dejavno sodelovati z Nemci. PIF so preimenovali v »Osobodilno fronto«. Po navodilih Moskve so se preusmerili na boj proti nacizmu in fašizmu. Za sovražnika so pričeli imenovati Nemčijo in njene pomagače. Vojno, ki so jo dotlej imeli za nepravično in imperialistično, so prekrstili v pravično. Niso več govorili le o revoluciji, ampak o »osvoboditvi«. Niso več jasno poudarjali KPS, ampak OF, čeprav je imela partija vseskozi v organizaciji nesporno vodilno vlogo. Vélíka Britanija in Francija (kasneje tudi ZDA) sta nenadoma postali zaveznici v boju, čeprav so komunisti do njiju ves čas gojili nezaupanje ter med vojno pobili več angleških in ameriških vojakov.

KPS je po 22. juniju, pod krinko Osvobodilne fronte, okrepila organizacijo, ustanavljala okrožne in stanovske odbore, ustanovila partizansko vojsko, pozivala delavce in kmete k sabotazam, krepila medijsko propagando in ustanovila Varnostno obveščevalno službo (zloglasno VOS), ki je začela likvidirati partiji nenaklonjene Slovence. Tako se je začela komunistična revolucija, ki je vse, ki niso soglašali z njo, proglasila za kolaboracioniste in narodne izdajalce. Predno so nastale Vaške straže, predno je prvi Slovenec vzel v roke orožje v bran proti komunizmu, so partizani pobili nad tisoč svobodomiselnih Slovencev. Pobijanja so se tudi potem nadaljevala. Padali so politiki (ban Natlačen), duhovniki, kmetje ...

V mojem rodnem Šentrupertu na Dolenjskem so najprej pobili župnika in kaplana (Nahtigal in Cvar, ki sta sedaj na seznamu za proglasitev kot božja služabnika), vplivne kmete, in zlasti družino bivšega župana Mavserja. V nočnem napadu so, z izdajo, zavzeli stavbo na Dobu in pobili očeta Jožeta, ženo Terezijo, sina Darka, hčer Marijo in sinova Petra (14 let) Stanka (9 let). Mrtve ali umirajoče so jih vrgli na gorečo grmado. Isto noč so v bližini ubili še sina Cirila. Osma žrtev je bil Vilko (12 let) ustreljen na polju; in nato Dolfi, ubit v partizanskem napadu na vaško stražo v Šentrupertu. Deseta žrtev je bil sin Pavle, usmrčen med množičnimi poboji v Kočevskem rogu 8. junija 1945. Od dvanajstčlanske družine sta preživele le Jože, poznejši duhovnik, ki je odšel v ZDA in France, ki je prišel v Argentino a se potem preselil k bratu. A to ni bila edina družina. V letu 1942 so partizani v Sloveniji pobili vsaj 27 družin. Na farni spominski plošči na pokopališču v Šentrupertu je zapisanih 246 imen pobitih. Na istem pokopališču so počivali tudi zemski ostanki sedaj blaženega Lojzeta Grozdeta, mučenega v sosednji Mirni in ubitega

v bližnjem gozdu. Sedaj počiva v božjepotni cerkvi na Zaplazu.

Taktika komunistične partije je bila, da je vsakega nasprotnika, ki ni soglašal z njenimi idejami in delovanjem, označila za »narodnega izdajalca«. Že po vojni, ko je moj brat Marko obiskoval tretji razred, je učiteljica pred vsemi učenci izjavila: »Markov oče je bil narodni izdajalec«. Ni vedela (ali ni hotela vedeti), da je preživel fašistično koncentracijsko taborišče Monigo, kamor so ga Italijani internirali le, ker je bil slovenski učitelj. Ni vedela (domnevam), da je v begunskih taboriščih v Avstriji učil otroke slovenske besede. Ni vedela, da je v Argentini prvi začel organizirati sobotne tečaje slovenščine za naše otroke, bil je prvi »šolski referent« Društva Slovencev, učil otroke v začetnem Quilmesu, ustanovil šolski tečaj v Slovenski vasi v Lanusu, sedanjo Baragovo šolo in jo več let tudi vodil. Gotovo ni vedela, da je napisal prvo slovensko učno knjigo naše emigracije, pod naslovom »Naša beseda; ustanovil otroško prilogo revije Duhovno življenje in jo naslovil »Božje stezice«, ter potem, do svoje prerane smrti, pisal otroški kotichek v tedniku Svobodna Slovenija. Bežati je moral iz Šentruperta še preden sem bil jaz rojen, da si je rešil življenje, ker ni hotel ostati pri partizanih, ki so ga nasilno mobilizirali. Ko sem bil star 10 let sem ga prvič videl (in on mene) v pristanišču Buenos Aires. Narodni izdajalec? Kruta laž in prevara.

Tako je potekala komunistična revolucija na slovenskem. Vaške straže so večkrat res prejemale orožje od Italijanov. A njih konec, na žalostno slavnem Turjaškem gradu, so partizani dosegli s pomočjo italijanskega topništva, ki so ga upravljali italijanski vojaki, v sodelovanju s 14. partizansko divizijo. Kdo je bil torej izdajalec? Po predaji postojanke so partizani, kot vedno, prelomili dano besedo in najprej pobili vse ranjence, in potem še oficirje.

Sledili so novi umori, pobijanje družin in vseh protikomunističnih osebnosti, intelektualcev in kmetov. Po razsulu vaških straž je slovenski protirevolucionarni tabor, da je ustavil komunistično nasilje, sklenil osnovati vojsko, ki naj bi se borila proti partizanom in delovanju komunizma. S tem je tudi obvaroval slovenske fante pred mobilizacijo v nemško vojsko, kot se je to že zgodilo na Štajerskem in Gorenjskem. 24. septembra 1943 je bilo tako ustanovljeno Slovensko domobranstvo. Jedro so tvorile enote vaških straž z novomeškega območja, slovenski četniki in prostovoljci iz Ljubljane. Vodil jih je general Leon Rupnik.

Domobranska zastava je bila slovenska trobojnica z orlom dežele Kranjske. Vodilo jih je geslo: »Za Boga, narod in domovino« .

Začetek je bil težak. Krvavi krst je doživela postojanka Grahovo. Vsa zloglasna 14. partizanska divizija je napadla vas in postojanko. Italijanski top je bil odločilen in branilcem vzel vsako upanje. Ker niso mogli zavzeti poslopja,

so ga končno partizani zažgali in kdor se je pokazal na vratih, čeprav z dvignjenimi rokami, so ga ustrelili in vrgli v ogenj. Smrt je tam našel poveljnik postojanke Franc Kremžar, brat našega dr. Marka Kremžarja, pa tudi pesnik France Balantič. Moramo poznati to zgodovino.

Vendar je domobranstvo vrnilo red na slovensko ozemlje in uspešno nastopalo proti partizanskim enotam. Pod njihovim varstvom je Slovenija varno vstopila v leto 1945. A po dogovoru v Jalti je vse jugoslovansko ozemlje spadalo pod vpliv Sovjetske zveze. Z napredovanjem sovjetske rdeče armade, enotam ni preostalo drugega, kot da so se začele, z enako mislečimi civilisti, umikati proti severu. Po preboju partizanske zapore na mostu pri Borovljah, so jih Angleži razorožili in jih nastanili v zbirnem taborišču na Vetrinjskem polju. Od tam so jih, pod pretvezo in z lažjo, da jih peljejo v Italijo, izročili partizanom, ki so jih odpeljali v Šentvid, Teharje in Škofjo Loko. Ni bilo sodbe, niti uprizorjenega postopka. S kamioni so jih prepeljali na morišča v Kočevskem rogu, v okolico Teharij in v okoliške gozdove Škofje Loke. Pobili so okrog 11.600 vrnjenih domobrancev, pa tudi množico civilistov. Pred pobojem so jih večinoma, še posebej na Štajerskem, dolgo mučili.

Med nami skoraj ni družine, ki ne bi imela vsaj enega med pobitimi. Naša ima dva, brata po maminu strani. Bila sta Avguštin in Marko Kostelec, bogoslovca v cistercijanskem samostanu v Stični. Da ju ne bi mobilizirali Nemci, sta pristopila sta v novomeški domobranski bataljon kot bolničarja. Niti nista znala streljati. Bataljon ni bil pravočasno obveščen. Pozno se je umaknil in pri Zidanem mostu so jih zajeli bosanski partizani. Kje sta bila ubita ni znano. Morda nekje v gozdovih na Gorjancih, ko sta omagala na prisilni poti v Novo mesto, kamor nista prišla.

Slovenija je še danes eno samo grobišče. Okrog 100.000 trupel leži v kakih 700 prikritih grobiščih: Slovenci, Hrvatje, Srbi, Makedonci, Ukrajinci V rovu Svete Barbare so ležali za enajstimi betonskimi pregradami. Protitankovski jarek na Teznem pri Mariboru je najbolj množično grobišče v tem delu Evrope, z okoli 15.000 žrtvami. O njih se ni smelo govoriti, dokler ni Slovenija postala samostojna. A tudi potem, in še danes, nasledniki partizanstva in komunistične partije ne priznajo zločinov in se ne opravičijo zanje. To ni sprava, to je nadaljevanje laži. Golobova vlada je celo leta 2023 ukinila uradni nacionalni dan spomina na žrtve komunizma.

In kot izzivanje, je letos predsednica Slovenije, Nataša Pirc Musar, ob 80. obletnici konca druge svetovne vojne, vročila zlati red za zasluge Zvezi združenj borcev za vrednote NOB Slovenije. V govoru je poudarila pomembnost ohranjanja spomina na vrednote boja proti fašizmu in nacizmu.

Se vprašam: boja proti fašizmu in nacizmu? Bil je le boj za zmago komunistične revolucije, ki je bistveno vseboval pobijanje Slovencev, nasprotnikov, mož, žena in otrok, pljuvanje na dano besedo in, že po koncu sovražnosti, genocid nad narodom.

Hvala Bogu, zdravi del naroda ohranja spomin na žrtve komunizma. Tudi letos, na predvečer ukinjenega uradnega dne, se je v Ljubljani zbrala množica v čast pobitih. Cerkveni zvonovi v prestolnici, in tudi po drugih slovenskih krajih, so v petek, 16. maja, nekaj minut pred 21. uro, naznanili in uvedli sočutno občestveno spominjanje na vse žrtve, ki jih je na Slovenskem, v tragičnem 20. stoletju, povzročil komunizem. Na zborovanju je predsednik Nove slovenske zaveze, dr. Matija Ogrin, zatrdil: »Spominjati se pobitih pomeni misliti na njihovo osebno usodo, na stisko ob bližanju trpljenja, na muke zadnjih ur, na njihove zadnje besede, na svete zdihljaje pod gomilo trupel.«

In končno, spominjanje in pogoj sprave, je tudi spoštljiv pokop odkritih žrtev na spoštljiv kraj v posvečeni zemlji. Prav sedaj teče polemika, ker se je zadnji dan letošnjega marca začela postopna selitev posmrtnih ostankov 3450 žrtev iz jame pod Macesново gorico v Kočevskem rogu (večina je pobitih slovenskih domobrancev), iz garaže kočevskega komunalnega podjetja v kostnico pokopališča Lipica pri Škofji Loki. Vse to pod oznako »začasn« selitve, ki pa bolj zveni kot dokončna. To je zavlačevanje, v upanju, da se zločin skrije in pozabi. Tudi slovenski škofje so, v izjavi ob 80-letnici izvensodnih pobojev po koncu vojne, zapisali: »Boleča narodna rana so nepokopane žrtve. Pokop vseh pobitih je temeljno človeško, pravno in civilizacijsko dejanje. Oviranje tega pokopa ali njegovo zavlačevanje pomeni kršenje človekovega dostojanstva in njegovih temeljnih pravic ter onemogoča spraven proces in sožitje v slovenskem narodu.«

Odpustili smo že. A pozabiti - nikoli! Do tega ne sme priti. In zato zaključim te besede z zadnjima dvema kiticama poezije, ki jo je leta 1945, pred 80 leti, v taborišču zapisal naš pesnik Karel Mauser, pod naslovom »Mrtvi živim«. Tam mrtvi domobranci, v pesnikovi preroški zamisli, govorijo o svoji usodi takole:

»Ko bomo v prst se spremenili in tla zgnojili naše hoste, ko bomo z zemljo kakor eno, takrat nas morda našli boste.

Z ljubeznijo nas vse zberite, požegnajte in pokopljite, tako bi radi počivali med vami in pri cerkvi spali.« Tako bodi.

Amen

SPOMINSKA PLOŠČA OB 80 - LETNICI

Zedinjena Slovenija in slovenski domovi v Buenos Airesu bodo 80-letnico umora domobrancev ter izseljenstva obeležili tudi s postavitvijo spominske plošče. V Slovenski hiši je bila umeščena v nedeljo, 1. junija, skupaj s prgiščem zemlje iz Kočevskega Roga, dar družine Korošec.

M E S E C S P O M I N A

MATIČNA, IZSELJENSKA IN ZAMEJSKA SLOVENIJA KOT ENO SRCE NA KRAJU BOLEČINE IN SPOMINA 80 LET OD KONCA VOJNE

V soboto, 7. junija, je pred Jamo pod Macesnovo gorico potekala spominska slovesnost za pobite domobrance in druge žrtve revolucije.
Letošnja spominska slovesnost, ki jo Nova slovenska zaveza že 35. leto zapored pripravlja na prvo junijsko soboto, je bila prvič po letu 2020 znova ob Jami pod Macesnovo gorico, ob morišču, za katerega je bilo jeseni 2022 dokončno jasno, da je to kraj množične smrti slovenskih domobrancev.
Slovesnost, ki jo je letos zaznamovala 80. obletnica konca druge svetovne vojne, je povezala slovenski narod iz matice, zamejstva in izseljenstva v romarsko občestvo, zbrano v duhu Cankarjevih besed: mati, domovina, Bog.
Slovesno sveto mašo ob 11. uri je vodil predsednik Slovenske škofovske konference in novomeški škof dr. Andrej Saje, osrednji nagovor po sveti maši pa je imel predsednik Nove slovenske zaveze, dr. Matija Ogrin.
Novomeški škof, dr. Andrej Saje je v pridigi spomnil na 80-letnico konca druge svetovne vojne in izpostavil, da »rane, ki jih je povzročila, v našem narodu še niso zaceljene«. Opozoril je, da vzrok za to »ni v namernem odpiranju brazgotin, temveč v tem, da te rane zaradi zgodovinskih okoliščin, pomanjkanja ustrezne volje in odsotnosti potrebnih dejanj v resnici nikoli niso bile zares oskrbljene. Zločini revolucionarnega nasilja niso bili obsojeni, nedolžno

ubiti niso bili oprani krivde, njihovi posmrtni ostanki še vedno nerazumno dolgo niso pokopani. Mrtvi in njihove družine čakajo na priznanje in na obžalovanje zlih dejanj.«
»Verjamemo v dostojanstvo vsakega človeka – ne glede na njegovo versko ali narodno pripadnost, preteklost ali vlogo v zgodovini« je opozoril škof Saje in dodal, da smo kot občestvo povabljeni sprejeti Resnico, ki pa »ni politična resnica, ki se meri s človeškimi merili moči ali koristi. To je Resnica, pisana z veliko začetnico. Je resnica, ki izvira iz polnosti Božje ljubezni in nas vodi k svobodi«. Ob tem je kot zgled odločitve za Resnico izpostavil Lojzeta Grozdeta.
Letošnjo mašo in v kulturni program je obogatil zbor potomcev političnih emigrantov, ki so leta 1945 večinoma odšli v Argentino. Zbor je vodila Marjanka Grohar.
Prav pesem tega zbora Slovenija v svetu, je osrednji govornik, predsednik Nove Slovenske zaveze, postavil v izhodišče svojega nagovora.
Svoj nagovor je dr. Matija Ogrin pričel s temi besedami: »Na tem kraju velike bolečine in smrti so nam pevci zapeli pesem Slovenija v svetu, ki je ena najbolj vedrih in optimističnih domoljubnih pesmi. Zakaj smo potomce naših političnih emigrantov prosili, naj nam jo tu, ob breznu, zapojejo?
Ne le zato, da se spomnimo na njihove prednike, ki so pred 80 leti morali zapustiti dom in vse, kar so imeli, in si z begom v tujino reševati

življenje. Ko so odhajali v svet, so tako rekoč za njihovim hrbtom padali v brezna njihovi najbližji. In ko so pozneje morali s svojim malim življenjem premeriti daljave sveta na vseh kontinentih, so to zmogli zato, ker so se spominjali svojih izdanih, mučenih, pobitih. Spominjali so se jih tako živo in močno, da so z njimi živeli: namesto mrtvih so govorili in pričevali; ob misli na njih, ki jim je bila s padcem v brezno vzeta vsaka možnost življenja, so skušali intenzivno izpolniti svoje življenjske možnosti. Spomin je bil vir žalosti in bolečine. Vendar so čutili, da jih pokojni zavezujejo k plemeniti nalogi: živeti, rasti, pričevati in graditi; in takšen duhovni navdih je pomemben za vse nas.«
Osrednji govornik je nagovoru dejal, da je samostojna Slovenija »tiho zmagoslavje pobitih«, vendar imamo v Sloveniji »rastočo mrežo anomalij, ki jo pogosto izražamo s stavkom, da so nam komunisti ugrabili državo«, kar po govornikovih besedah »mnogim Slovincem dajejo občutek, kakor da bi bili v emigraciji – živijo v svoji deželi, toda večkrat se počutijo, kakor da so v tuji državi.«
Dr. Ogrin vidi pot rešitve v ohranjanju spomina in v opustitvi brezbrizne drže, h kateri spada tudi nezanimanje za najbolj pomembne teme za naš narod. »Obstaja običajna nevednost, saj ne moremo vedeti vsega; toda obstaja tudi krivdna nevednost, ko določene stvari moramo vedeti, saj brez njih napačno poteka naše

življenje«, nam je položil na srce predsednik Nove slovenske zaveze.
Svoj nagovor, ki je izzvenel kot najlepša molitev, je zaključil z besedami: »Pot pristnega spomina na naše pobite ni lahka. Vendar pa zanesljivo vodi k temu, da bo Slovenija spoznala in se rešila zlodel, ki jo bremenijo, ter se notranje prenovila.«
Pesem Zdrava bodi, moja lepa domovina, ki smo jo ob koncu slovesnosti vsi skupaj zapeli, je bila najlepša potrditev, da matično, zamejsko in izseljensko Slovenijo tudi 80 let po velikem roškem zločinu povezuje plemeniti spomin na naše pomorjene, vodi pa ljubezen do Boga, družine in domovine.
Ob vsem slišanjem in doživetem na sobotni slovesnosti pri Macesnovi Gorici, ki se je vseh navzočih globoko dotaknilo se sprašujem, kaj nam naši pokojni sporočajo iz nebes in kaj želijo matični, izseljenški in zamejski Sloveniji v tem zahtevnem času?
Ko takole nekaj časa v tihoti premišlujem o njihovi duhovni oporoki, zopet zaslišim blage govornikove besede: »živeti, rasti, pričevati in graditi.«
Vsem rojakom v Argentini in širom po svetu pošiljam prisrčen pozdrav iz domovine, Jožetu Janu pa se zahvaljujem za zaupanje, da lahko z vami delim svoje vtise s sobotne slovesnosti.

Franci Donko Mravlje

V SVOBODNI SLOVENIJI
pred 50 leti

SLAVA JIM!

številka XXIII - 05. 06. 1975

Govor predsednika Zedinjene Slovenije, Marijana Lobode, na žalni proslavi v Buenos Airesu

Slovenija v svetu, od Buenos Airesa pa do Toronta bo v teh dneh počastila svet spomin naših junaških domobrancev, četnikov, legionarjev in vaških stražarjev, ki so v gigantskem boju med dobrim in zlim pred 30 leti s svojo mučniško smrtjo izbojevali zadnjo, največjo zmago nad nemoralnim in v svojem bistvu pokvarjenim marksističnim sistemom. Po tridesetih letih je njihova žrtev nam v svobodi najmočnejša opora in kažipot, hlapcem marksistične ideologije, trenutno na oblasti v Sloveniji, pa v najstrašnejšo preganjavico in moro.
Po tridesetih letih se od Buenos Airesa pa do Toronta glasi svobodna slovenska beseda iz ust sinov in vnukov naših mučencev pojoč jim hvalo za njihovo veliko žrtev na oltar slovenske domovine. Dokler bo na zemlji donela slovenska beseda in slovenska pesem ne bo pozabljena ta žrtev slovenskih junakov in borcev za svobodo. Kakor je zgodba o mučeništvu Makabejskih bratov preživela čas, kakor Poljaki ne bodo pozabili Katynskega gozda, Hrvati Pliberka, tako Slovenci ne bomo in ne smemo pozabiti Kočevskega Roga, Teharij, Brezarjevega brezna in drugih krajev po naši domovini, ki so bili pred tridesetimi leti od groze onemele priče divjanja mednarodnemu komunizmu predanih krvolokov.
Tam daleč, preko morja, v nebesih pod Triglavom bo prav te dni zrak poln donečih fraz o lažni osvobodilni borbi. Na skrivaj pa se bo

iz tisočev slovenskih src dvigala tiha molitev za vse žrtve v borbi za pravo svobodo, o katerih bodo uradni govorniki trdovratno molčali. Slovenija v svetu bo te dni bolj kot drugače duhovno povezana s trpečo, skrito Slovenijo v Kočevskem Rogu, Teharijih, Jelendolu.
Trideset let je ves komunistični propagandni aparat nenehno bruhal med usušnjen narod, pa tudi med nas v svobodi, množice laži o osvobodilni borbi, o protikomunističnem odporu, pa sramotno molčal o usodi po angleški izdaji izročenih mu domobrancev in četnikov po koncu vojne. Luč je še vedno zmagala temo, resnica je prej ko slej zasijala nad krivico. Po tridesetih letih se je v samem vrhu zločinske komunistične družbe doma pričela oglašati vest. Peče in mori jih. Previdno se še izgovarjajo z nevednostjo, slabimi informacijami. Ne morejo utajiti, da so ujeti v satansko marksistično ideologijo, s katero so se toliko let bratili. Ne morejo se ji odpovedati. Za to jim manjka poguma in možnosti naših preprostih mož in fantov, ki so že pred 30 leti in več odločno in jasno rekli zločinu — zločin in se mu uprli, kolikokrat za ceno lastnega življenja. Nas njihove previdne fraze ne bodo premotile. V obraz in naravnost jim povemo, da so dogodki pred 30 leti prevelike stvari, da bi se o njih govorilo z napol izgovorjenimi besedami. Resnica je cela ali pa ni resnica. V boju za resnico proti organizirani laži, so domobranci, četniki, legionarji, vaški stražarji in tisoči drugih zavednih krščanskih Slovencev žrtvovali svoja življenja. To so naši vzori, ne pa koristna budala, ki so v rdeči tovarišiji pripravljala najstrašnejšo nesrečo za slovenski narod in danes namesto, da bi možato izmolili svoj confíteor in odločno pretrgali z idejo laži, pod pritiskom vesti in prelite

krvi iščejo bedaste izgovore za nerazumljivo sodelovanje z uničevalci našega rodu.
Zgodovina zadnjih tridesetih let je jasno pokazala, da je marksistična ideologija največja nesreča za slovenski narod. V imenu te ideologije so proglasili plemenitega ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana za zločince in izdajalca, mu grozili s smrtjo na grmadi in ga nazadnje po svojem ljudskem sodišču obsodili na 18 let težke ječe, v imenu te ideologije so oskrunili grob voditelja slovenskega naroda, duhovnika dr. Antona Korošca, v imenu te ideologije so zravnali grobove v boju padlih domobrancev na Orlovem vrhu nad Ljubljano, v imenu te ideologije so proglasili za izdajalsko in kriminalno praktično vso slovensko duhovščino, v imenu te ideologije so obsodili na smrt in ubili slovenskega bana dr. Natlačena, apostola mladine duhovnika dr. Erlicha, hromega pisatelja, čistega idealista Velikonjo in stotine slovenskih prosvetnih in političnih delavcev, v imenu te ideologije so po proslulem kočevskem procesu padale žrtve v Mozlju in Jelendolu, v imenu te ideologije so pobili skoro 12.000 razoroženih domobrancev in četnikov, mesec dni po končani vojni brez sodbe. In še in še bi lahko naštevali strahotne zločine, ki jih je Komunistična partija po svojih hlapcih in sopotnikih zagrešila nad Slovenci. Prav pravi Solženicin: Nobena druga politična oblast ne zmore terjati take gore sovraštva in uničenja, to terja samo marksistična miselnost. In tej miselnosti je po uradnih podatkih ob začetku vojne leta 1941 pripadalo komaj 8.000 Slovencev. In ti so se v znamenju te satanske marksistične ideologije postavili za sodnike vsemu slovenskemu narodu. S kakšno pravico? S pravico surove sile, nečloveškega terorja! Tudi tu velja ostra Solženicinova sodba:

Marksistična miselnost je kriva tisočev smrti naših rojakov. Da so se med našim narodom našli ljudje zmožni tolikih in tako strahotnih zločinov, je kriva ta ideologija. Zato ne more biti nobenega sodelovanja, nobenega iskanja stičnih točk, nobenega dialoga z ljudmi, ki pripadajo tej miselnosti, tej ideologiji, ki je utelešena v Komunistični partiji! Trdni ostanimo in vneto delajmo, da čimpreje pride dan, ko bo slovenski narod izrezal iz svojega telesa gnojni tvor te zločinske komunistične miselnosti, tedaj bo samo od sebe prišlo iskreno kesanje nad storjenimi zločini, takrat se bo vrnila krivično ukradena čast pobitim junakom, takrat bodo zagorele sveče na množičnih grobovih, takrat bodo zrastle spomeniki na moriščih, takrat, šele takrat bodo dani pogoji za dialog, za narodno spravo. Vse pa, kar se poskuša prej, ni drugega kot uklonitev zločinu, izdaja mrtvih, gnusno klečeplazništvo pred zločinci.
Ob tridesetletnici veličastne žrtve naših domobrancev svobodni Slovenci jasno vidimo pred seboj bodočnost našega naroda, za katerega se tako mi v zdomstvu kot mnogi doma trdno borimo že 30 let. V tej borbi smo pripravljeni vztrajati če treba še nadaljnjih 30 let in več, dokler ne preneha oblast laži nad Slovenijo. Prepričani pa smo, da je edino možno pošteno delo za naš slovenski narod samo med ljudmi, ki kot pravi Solženicin: ne bodo okuženi z najnevarnejšo, najbolj podlo vseh totalitarnih ideologij, ki mrcvari našega duha.
Kot zvezda vodnica pa naj sije pred nami svetla zglede naših zmagovitih domobrancev, četnikov, legionarjev in vaških stražarjev, junaških borcev za pravo svobodo slovenskega naroda. Svobodni in složni nadaljujmo njihovo borbo! Slava jim!

MESEC SPOMINA

OkrOgle OBLETNICE | *Spomenik padlim domobrancem, Slovenska hiša v Buenos Airesu (1965)*

Pred 60 leti je bil v Slovenski hiši v Buenos Airesu odkrit in blagoslovljen spomenik padlim slovenskim protikomunističnim borcem. Ureditev celotnega spomenika je delo arhitekta Marjana Eiletza, na zgornji strani je velik relief, ki ga je izvršil akademski kipar France Ahčin, pod njim so posvetilne besede padlim junakom, ki jih je spisal pesnik dr. Tine Debeljak.

Kot slovesni zaključek jubilejnih svečanosti ob 20-letnici zahrbtne vrnitve in zločinskega poboja 12.000 slovenskih domobrancev, je bil v Slovenski hiši v Buenos Airesu 27. junija 1965 odkrit in blagoslovljen spomenik padlim borcem.

Pred vhodom v dvorano Slovenske hiše, na steni, obloženi z marmorjem, je velik bronasti relief, ki ga je izvršil akad. kipar France Ahčin. Relief predstavlja štiri podobe: Kristusa, angela, moža in ženo. Pod reliefom je napis, ki ga je sestavil dr. Tine Debeljak, vdelal pa kipar Ivan Bukovec, in se glasi: “1941 - 1945 Slovenskim borcem za pravo ceno človeka, blagor doma, svobodo naroda, krščansko omiko - ovenčanim v smrti s poroštvom zmage: spomin, hvaležnost, slava “. V španskem jeziku je napisano: “A los héroes eslovenos, defensores de los derechos del hombre y de la civilización cristiana, mártires gloriosos, sacrificados en aras de la libertad - hoy hollada en el cruel mundo que vive bajo la égida comunista”.

Sledi svetopisemski odlomek: “Pogreznili so v jamo moje življenje, metali kamenje name, tedaj Gospod sem klical Tvoje ime, rekel si mi: ne boj se!” (Jeremija 5, 53—58).

Slovesnost je otvoril g. Bogo Pregelj, predsednik Odbora za postavitev spominske plošče padlim borcem. Spomenik sta odkrila gospa Marija Bajželj in gospod Andrej Dolinar v imenu mater in očetov vrnjenih domobrancev. Množica zbranih je nato zapela argentinsko in slovensko himno, nato je direktor slovenskih dušnih pastirjev v Argentini, msgr. Anton Orehar blagoslovil spomenik. Po polaganju venca, minuti molka in glasu trobente je g. Ivan Korošec v imenu preživelih borcev prižgal svečo, zbrano občestvo pa zmolilo Očenaš za pokoj padlih borcev.

Sledili so govori: g. Lojze Debevec za slovenske domobrance, g. Emil Cof za vodstvo Slovenske narodne vojske, dr. Tine Debeljak za padle kulturne delavce, g. Jernej Dobovšek za mladino in g. Miloš Stare.

V nagovoru je g. Stare podal naslednje misli:

“Ne vem, če je bilo odkritje še kakega spomenika tako veličastno in pretresljivo, kakor je bilo današnje. Spomenik žrtvam, ki jih je slovenski narod doprinesel v času okupacije in komunistične revolucije, žrtvam, ki so dosegle svoj strahoten višek pred 20 leti, ko so komunisti pomorili 12.000 slovenskih fantov in mož. Ta spomenik so postavili preživeli borci, odkrila sta ga slovenska mati in slovenski oče, ki sta žrtvovala za svobodo našega naroda svoje najdražje: žena in mati moža in sinove, oče sinove. Blagoslovil je spomenik slovenski duhovnik, ki je spremljal našo borbo. Svečo je prižgal pokojnim eden redkih preživelih prvih protikomunističnih borcev; vojaško čast jim je izkazal glas trobente vojske redne vojske svobodnega argentinskega naroda, ob sklonjeni slovenski zastavi.

Ne vem, če bo imela moja beseda dovolj moči, da se bo vredno vključila v pretresljivo veličastje tega dogodka. Ob 20-letnici konca II. svetovne vojne se razni narodi spominjajo tega dogodka. Glasno poudarjajo svoje zasluge za borbo proti nacizmu in fašizmu, govorijo o svojih odporiških gibanjih ter postavljajo spomenike junakom, ki so vodili odpor proti nasilju.

Slovenci se včasih ob takih dogodkih ne najdemo. Ne znamo povedati, da smo bili najbolj odporen narod proti nasilju, in da smo se borili proti nacizmu in fašizmu že pred drugo svetovno vojno, med drugo svetovno vojno in smo istočasno sprejeli borbo na drugi fronti, na fronti proti nasilstvu in izdajstvu zločinskega komunizma.

Slovenci smo v borbi proti nacizmu in fašizmu preizkušeni. Naši primorski in koroški rojaki so to dokazali. Pred nami je prišlo v Argentino več kot 20 tisoč Slovencev, ki so se raje izselili, kot da bi klonili pred fašizmom. Primorski Slovenci so dobro poznali ječe, mučenja in konfinacije fašističnega režima. Niso klonili pred njim!

Ko je začela druga svetovna vojna, je bil ves slovenski narod vzorno enoten v odporu proti sovražnikom in njihovem nasilju. Primorski rojaki so nadaljevali borbo proti fašizmu in prvi partizani na Primorskem o komunizmu niti slišati niso hoteli. Spomnimo se samo Janka Premrla in njegovih junaštev. Ne pozabimo koroških Slovencev. Že avstrijski režim se je trudil, da bi zlomil njihov odpor. Ni uspel. Skušal jih je zatajiti tako, da bi z ljudskimi štetji dokazal, da jih ni. Zato so l. 1934 našli komaj 31.000 Slovencev na Koroškem. Nacisti so bili radikalnejši. Iztrebiti so jih hoteli v korenini. Napravili so načrt, kako jih bodo izselili v Nemčijo in Rusijo. Ker so hoteli izseliti vse, so jih našli nad 45.000 Slovencev in to narodno in versko zavednih Slovencev. Ne komunistov!

Ko so nacisti zasedli Štajersko in Gorenjsko, so bili pripravljeni na odpor. Zato so pridrveli s spiski tistih vidnih in vplivnejših Slovencev, ki so bili zapisani smrti z ustrelitvijo ali obešenjem. Dolgi so bili ti spiski. Komunistov ni bilo na njih. Nemci so uničevali in poniževali vse tiste vplivne Slovence, v katerih so slutili nevarnost odpora. Polnili so ječe na Gorenjskem in Štajerskem, padali so talci. Celi vlaki so vozili Slovence na razne kraje v Evropi. To so bila sredstva, s katerimi je Hitler skušal zlomiti odpor malega narodiča Slovencev. Odpor teh Slovencev je bil trd oreh tudi za veliki nemški rajh.

Ko so fašisti v Ljubljanski pokrajini delali prve parade in sprevode po ljubljanskih ulicah, so naleteli na molčeč odpor. Ne samo na odpor, na prezir. Saj nas niso upognili niti udarci fašističnih črnosrajčnikov. Sam visoki komisar Grazioli je vzkliknil: „Che gente superba! Kako ponosen narod!“ Tega ponosa nam niso dali komunisti, ne njihova Osvobodilna fronta, ki je takrat sploh še ni bilo.

Ta kratek pogled dokazuje, da v odpornosti proti nacizmu in fašizmu slovenski narod ni prav nič zaostajal, ampak v marsičem presegal večje in močnejše narode. Tako enotnemu slovenskemu narodu kakor je bil v začetku okupacije, še tako mogočen tujec ne bi mogel do živga.

Pa smo doživeli izdajstvo, kakršnega nismo

pričakovali. Izdajstvo slovenskih in jugoslovanskih komunistov. Storili so to, česar niso ne italijanski, ne francoski, ne nobeni drugi komunisti v Evropi, ko so njihovi narodi trpeli pod nacističnim škornjem. Slovenski komunisti so napadli enotno odporno fronto slovenskega naroda. Zasadili so nam nož v hrbet in zagrešili izdajstvo, ki nima primere v zgodovini.

Omenil sem že Janka Premrla, primorskega junaka. Ničesar ni hotel vedeti o komunizmu. Ko je bil ranjen v borbah, in ko je v vročici obsojal komunistične zločine, so sklenili, da se ga znebijo. Zrahljali so mu obveze, da je junak izkervavel. Komunisti so ubili na Primorskem med prvimi, in to sredi dela na polju, Ivana Brica, zavednega Slovenca, očeta sedmih otrok, ki je veliko pretrpel po fašističnih ječah in v konfinaciji. Komunisti so ga umorili pod geslom „Smrt fašizmu“. Kakšna ironija.

Z odobravanjem so spremljali komunisti nacistično preganjanje na Štajerskem in Gorenjskem, in ni bilo dolgo, ko so skočili v hrbet tudi štajerskim četnikom. V Ljubljani so začele padati žrtve: Emmer, Peršuh, Majdič, Kukovič in dolga vrsta drugih, po deželi cele družine, duhovniki, javni delavci. Mi vemo, zakaj so morali pasti. Tudi naši otroci vedo. Kdaj bodo imeli oni doma pogum povedati svojim otrokom, zakaj so morili te ljudi? Zakaj so s temi umori lomili enotno fronto našega našega naroda ter tako pomagali nacističnemu in fašističnemu okupatorju?

Dragi prijatelji! Če vas bo kdo v svetu vprašal, kdo se je pri nas boril proti fašizmu in nacizmu, mu odgovorite resnico: Vse slovensko ljudstvo, razen komunistov!

Vaški stražarji so poseben list v zgodovini slovenskega naroda. Branili so svoj dom, družino in izročilo očetov. Bili pa so vključeni v mogočno odporiško gibanje slovenskega naroda za svobodo in so se s ponosom prištevali za vojake Draže Mihajloviča; bil jim je simbol odpora proti nacističnemu in fašističnemu nasilju; mož, ki je bil poleg Mac Arthurja v prvi dobi eden najpopularnejših junakov na svetu.

Slovenski domobranci so bili odlični borci in zmagoviti na naši drugi fronti, ki so jo odprli komunisti. Čudoviti možje in fantje so bili to. Vedeli so kaj jim prinaša komunizem, zato so bili v borbi z njim pripravljeni na največje žrtve. Z navdušenjem bi ti junaki posegli v aktivno borbo na strani zapadnih zaveznikov, v aktivno borbo proti nacizmu in fašizmu. Saj je bilo njih srce pri zapadnih demokracijah.

Med vojaki-domobranci in njihovimi častniki na eni strani ter Nemci na drugi strani so bili že od prvih začetkov računi jasni in čisti: Domobranci niso poznali hinavščine. Zato so Nemci predobro vedeli, da slovenski domobranci niso in ne morejo biti njihovi zavezniki, ne v bojih za njihove cilje, ne v boju proti zapadnim demokracijam. Domobranci in njihovi častniki so se jasno zavedali, da nacisti slovenskemu narodu ne privoščijo ne svobode ne življenja in niso zato imeli niti sence zmotnih ali varljivih upov.

Ko sem več noči v času ilegale preživel s temi možmi in fanti, sem še bolj spoznal njihovo mišljenje in njihovo srce. Prosili so me, da naj sporočim v svet, kako zločinski je komunizem in da so pripravljeni na vse žrtve samo, da bi odvrnili to nesrečo od našega naroda.

Če tako pregledujemo dogodke med okupacijo, moramo ugotoviti: Slovenski narod je vztrajal v odpornosti proti nacizmu in fašizmu tudi med okupacijo. Bil pa je pripravljen sprejeti borbo še na drugi fronti, ko so ga v najtežji uri zahrbtno izdajalsko napadli komunisti. Vodil je borbo na dveh frontah, kakor je vedel in znal. Grmade žrtev so rasle na obeh frontah. Zapadni svet se tedaj še ni zavedal, kaj je komunizem.

Taka je resnica. Vse drugo, kar bi tej resnici nasprotovalo, so bila dejanja ali besede posameznikov.

Na en dogodek bi vas še spomnil. V Vetriju. Ko je bilo že ugotovljeno, da domobranci vozijo v Jugoslavijo v mučenje in smo imeli nekateri možnost, da se rešimo z begom. Pa so na prigovarjanja, da bi to storili odgovarjali, kako je danes potrdil tudi polkovnik Cof: “Kamor so šli drugi, gremo tudi mi!”

Koliko primerov take zvestobe, prijateljstva in pripravljenosti na žrtve je v zgodovini?

Prijatelji! Ali smo še vredni teh junakov? Ali še moremo trditi, da nadaljujemo delo takih borcev?

Mi izseljenci v svobodi naše poti ne moremo spremeniti. Določno in jasno nam je načrtana. Ne moremo ne na desno, ne na levo. Pot naše dolžnosti gre naravnost in so nam jo začrtale žrtve odpora proti nasilju: Slovenci v Primorju in na Koroškem, na Gorenjskem in Štajerskem, borci v Ljubljanski pokrajini in v vsej Sloveniji, žrtve komunizma in nacističnih ter fašističnih taborišč in ječ. Neprestano gleda na nas 12.000 pomorjenih junakov. Zavedajmo se tega vedno in povsod in pri vseh naših dejanjih. Za nas ni ne počitka ne miru, dokler ne bo v naši domovini v vsem sijaju zažarela tista zarja svobode, o kateri so sanjale žrtve, katerim smo danes odkrili spomenik.”

Za konec slovesnosti je predsednik Odbora za postavitev spomenika g. Pregelj podal zaključno misel, zbrani pa so zapeli pesem “Oče, mati, bratje in sestre.”

Po programu je msgr. Anton Orehar daroval mašo zadušnico za padle junake, vsi navzoči pa so dobili spominski bronasti znak, delo mojstra in borca Jožeta Žerovnika.

Pripravil: **Jože Jan**
Viri: Duhovno življenje, Svobodna Slovenija

